

Helsingin Sanomat haastatteli toukokuussa (13.5.) *James Tobinia*, jonka nimeä kantavaa veroidea mm. Attac-liike on ryhtynyt ajamaan. Vuonna 1972 ensimmäisen kerran ideansa esittänyt Tobin sanoo, ettei hän esittänyt veroa siksi, että se vähentäisi ulkomaankauppaa. Veron (0,1–0,25 % jokaisesta valuuttatransaktiosta) perustelut ovat Tobinin mukaan edelleen samat. Se hillitsisi ennen kaikkea spekulatiivisia, lyhytaikaisia valuuttansiirtoja. Sen sijaan sen vaikutus pitkäaikaisiin sijoituksiin, investointeihin ja ulkomaankauppaan olisi mitätön:

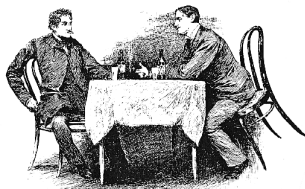
”Veron kauneus on siinä, että se luonnollisella ja hiljaisella tavalla automaattisesti erottelee lyhytaikaiset ja pitkäaikaiset sijoitukset. Siinä on koko sen idea.”

HS:n jutun mukaan maailmassa tehdään valuuttakauppoja 1 500 miljardilla dollarilla joka päivä ja niistä 80 prosenttia on alle viikon sijoituksia. Vero purisi nimenomaan tähän päiväkauppaan. Jos vaihtaa valuuttaa useita kertoja päivässä tai viikossa, pienikin vero on vuositasolla tuntuva. Jos sen sijaan ostaa valuuttaa vain kerran vuodessa, se on mitätön summa.

Tobin on siis perinteisen tavarakapitalismin asialla puhdasta rahan kapitalismia vastaan. Valtaosa nykyisistä suomalaisista kansanedustajista näyttää olevan samalla linjalla (HS 11.6.). Nelosen uutisten tekemä kysely tavoitti 135 edustajaa, joista peräti 98 kannatti Tobinin veroa. Veroa puolustivat innokkaimmin vihreät ja Vasemmistoliitto, mutta myös suuri osa sosialidemokraateista ja keskustalaisista. Kokoomuslaiset olivat sitä vastaan.

Pro Koskenkorva -liike on saanut erävoiton: hallitus päätti kesäkuussa,

AJATUSTEN TONAVA

että ainetta tuottavan Altian täytyy säilyä valtion enemmistö-omistuksessa.

Koskenkorvaa valmistava Altia oli aikanaan mahtavan Alko-konsernin osa. Tästä symbioosista syntyi se harhakuva, että Alkon viinatehdas olisi se sampo, joka Alko-konsernia pyörittää. Vasta kun vähittäismyyntimonopoli vuoden 1999 alusta irrotettiin muusta konsernista, kävi ilmi totuus: viinan tuotanto on nappikauppaa viinan myyntiin verrattuna. Valtaosa viinan hinnasta on alkoholivero. Kärjistäen sanottuna ja omistajan eli valtion kannalta katsottuna: Alkon myymä tuote ei itse asiassa ole alkoholijuoma vaan alkoholivero. Myyntimonopolin rahallisesti tärkeintä liiketoimintaa on erityisveron kerääminen alkoholijuomien avulla, millä taas on alkoholipoliittinen mielekkyytensä: erityisveron suuruus on omiaan hillitsemään ostettavaa määrää.

Myyntimonopolin kannalta on lähes samantekevää, kenen viinanvalmistajan tuotteita se myy: omistajan eli valtion saama tuotto (alkoholivero + monopolin voitto) on aina sama. Kuitenkin Koskenkorvasta ja sen valmistajan pysymisestä valtion omistuksessa on tässä ja nyt tullut tärkeä symbolinen juttu, jonka merkitystä Helsingin Sanomien toimittaja Antti Bläfield ei jaksanut ymmärtää (HS 11.6.):

”Suomalaista hyvinvointivaltiota puolustetaan Koskenkorvan nimissä, vaikka tuskin mikään asia on

suomalaisissa kodeissa aiheuttanut niin paljon hätää ja kärsimystä kuin Koskenkorva-pullon korkin pahaenteinen narskahdus.”

Hei kaikki kulttuurintutkijat! Kertokaa toimittaja Antti Bläfieldille, mistä tässä on kysymys.

Erään lukijamme huomion kiinnitti sattuneesta syystä Alkoholipoliitikka-lehden juttu nimeltä *LSD ja alkoholismien hoito* – 60-luvun lopulta. AP:n numerossa 3/1969 Daniel Marston esittelee kahden kanadalaisen lääkärin, Abram Hofferin ja Humbry Osmondin kirjan *New Hope for Alcoholics*. Marston siteeraa tekijöitä:

”Ei ole epäilystäkään siitä, että nyt on ensimmäisen kerran ihmiskunnan historiassa löydetty aine, LSD, sekä menetelmiä, joiden avulla voidaan pysähdyttää piintyneimmänkin alkoholistin juominen tai hallita sitä.”

Edelleen: LSD-terapia ”on nopeampaa, halvempaa ja kaksin veroin tehokkaampaa kuin mikään muu keino... LSD ei vaadi potilasta uhraamaan hoitoon pitkiä kausia elämästään ja se saa aikaan sellaista, mitä vuosikausia kestänyt psykoanalyysi ei ole pystynyt saavuttamaan – se muuttaa potilaan asennoitumisen, niin ettei hänen enää tarvitse juoda”.

Samasta Alkoholipoliitikka-lehden numerosta löytyi toinenkin juttu, joka osoittaa, että 60-luvulla kaikki oli toisin.

Vuoden 1969 kesäkuussa huumausainekomitea oli jättänyt mietintönsä. Se sisälsi eriyvän mielipiteen, jonka ensimmäisessä kohdassa vastustetaan huumausainneiden vää-

rinkäytön kriminalisointia, koska se estää vapaaehtoista hoitoon hakeutumista. Toisessa arvostellaan kaikkien huumausaineiden asettamista samaan asemaan, koska se vaikeuttaa tehokkaan valistustyön suorittamista. Kolmannessa kohdassa todetaan, että väärinkäytön käsitettä olisi pitänyt eritellä yksityiskohtaisemmin eli luopua kaiken käytön määrittämisestä väärinkäytöksi.

Eriävän mielipiteen oli mietintöön liittänyt sosiologi, valtiotieteen tohtori *Kettil Bruun*, joka oli yli 30 vuotta Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen ja Alkoholitutkimussäätiön leivissä. Tutkimusjohtaja Bruunia ei vaadittu eroamaan, eikä hän perunut mielipiteitään. Sen sijaan niistä käytiin laajaa keskustelua.

Viime syksynä ilmestyi Mervi Kaarinisen kirjoittama Tampereen yliopiston historia nimeltä *Murros ja mielikuva* (Tampereen yliopisto/Vastapaino 2000). Kirjan sivulla 269 sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos luonnehtii itseään ”julkaisujen Tonavaksi – ajatusten Atlantiksi”, koska laitoksella on ”pitkä perinne metodologisen kehityksen edistäjänä ja opetusmuotojen kehittäjänä”.

Väite saa katetta tuoreesta kirjasta nimeltä *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjät* (Vastapaino 2001), jonka organisoijat ja useat kirjoittajat ovat laitoksen väkeä. Kirjan pohjana on luentosarja, jossa ”eri opettajat ovat kertoneet mieliteoreetikostaan. Luennoilla on tarkasteltu klassikkotutkijoiden elämää ja tutkijanlaatua sekä kerrottu heidän keskeisistä ajatuksistaan”. Se, että teksti on ensin esitettävä luentoina, selittää osaltaan kirjan artikkelien kykyä kilpailla toistensa kanssa esitystavan selkeydessä. Mutta se ei selitä sitä tuoreutta, jolla yhteiskuntatieteen ”ukkgalleria” on saatu kommunikoimaan nykyhetkelle.

Kirjassa puhuu oman äänensä löytänyt tutkijapolvi, joka on monenlaisissa liemissä kiehuneena kypsytetty juupaseipästelyn tuolle puolen. Kokoelmassa on 17 artikkelia, ja on hieman väärin nostaa ketään ylitse muiden. Silti: katsokaa erityisesti, mitä saavat irti Antti Eskola ja Irmeli Järventie Sigmund Freudista, Vilma Hänninen Lev Vygotskista, Rauni Myllyniemi Charles Darwinista, Anssi Peräkylä Erving Goffmanista ja Johanna Ruusuvoori Harvey Sacksista.

On perjantai-ilta espoolaisen kaupakeskuksen ruokaosastolla. Kymmenien ostoskärryjen tasaisesti valuvan virran keskellä puuhailee omiaan pieni poika. Yhtäkkiä poika jäähmettyy paikalleen, vilkuilee joka suuntaan ympärilleen, lukitsee katseensa jonkun ohikulkijan kasvoihin – ja alkaa huutaa suoraa huutoa: **ÄITII!**

Huuto pysäyttää koko kaupan siihen paikkaan, mutta kukaan ei ehdi tehdä mitään, ennen kuin kymmenen metrin päästä hätäntyntyä ääni kutsuu poikaa nimeltä ja poika syöksyy äitinsä syliin. Täydellisen hiljaisuuden vallitessa sankka asiakasjoukko seuraa, kuinka äiti saa rauhoitettua poikansa. Kuluu vielä muutama sekunti, ennen kuin väki saa lumouksen särkymään. Vastahakoisesti, edelleen hiljaisuuden vallitessa, kärryt alkavat jälleen liikkua.

Kukaan ei kommentoi, koska kenenkään ei tarvitse. Jokainen muistaa, miltä se tuntuu. Sen hädän syvyys, kun äkkiä, kesken kaiken, tulee varmuus siitä, että on kadottanut olemassaolonsa tärkeimmät siteet ja on heitetty yksinäisyyteen oudon maailman keskelle, ja sen helpotuksen suuruus, kun tuttu ääni vastaa ja palauttaa kaiken ennalleen.

Meissä jokaisessa asuu pieni *Edward Munch*.